

►► **Pilar III – Basel II**
31.12.2016

 Lillesands Sparebank

Innholdsfortegnelse

1	BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER.....	3
1.1	Introduksjon til kapitaldekningsregler.....	3
1.2	Pilar I: Minimumskrav til ansvarlig kapital.....	3
1.3	Pilar II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging.....	3
1.4	Pilar III: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon	3
1.5	Implementering av kapitaldekningsregelverket i Lillesands Sparebank	4
2	ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	4
2.1	Ansvarlig kapital	4
2.2	Kapitalkrav	5
3	STYRING OG KONTROLL AV RISIKO	6
3.1	Innledning.....	6
3.2	Organisering og ansvar.....	6
3.3	Risikoområder	8
4	RISIKOOMRÅDER.....	9
4.1	Kredittrisiko - Standardmetoden	9
4.2	Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen	15
4.3	Renterisiko utenfor handelsporteføljen	15
4.4	Likviditetsrisiko.....	15
4.5	Markedsrisiko	16
4.6	Operasjonell risiko	16
4.7	Forretnings-, omdømme- og strategisk risiko	17

1 BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER

1.1 Introduksjon til kapitaldekningsregler

Dette dokumentet gir en presentasjon av risiko- og kapitalsituasjon i Lillesands Sparebank. Dokumentet skal dekke de spesifikke krav om offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar III) som pålegges banken i nytt kapitaldekningsregelverk (Basel II). Regelverket trådte i kraft fra 1.januar 2007, og ble implementert i Lillesands Sparebank fra og med 2008 og ajourført hvert år etter det.

Det nye kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

1.2 Pilar I: Minimumskrav til ansvarlig kapital

De metodene som banken bruker ved beregning av minimumskravene for henholdsvis kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er vist i figuren nedenfor

Type risiko	Valgt metode
Kredittrisiko	Standard
Markedsrisiko	Standard
Operasjonell risiko	Basis

1.3 Pilar II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Banken skal ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil samt en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. Tilsynsmyndighetene skal overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og tilhørende strategi. Tilsynet skal sette i verk passende tiltak dersom de ikke anses prosessen for å være tilfredsstillende. Denne prosessen betegnes ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process.

1.4 Pilar III: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Formålet med Pilar III er å supplere minimumskravene i Pilar I og den tilsynsmessige oppfølgingen i Pilar II. Pilar III skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere Lillesands Sparebanks risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll.

Informasjonen skal offentliggjøres og oppdateres minimum årlig. For øvrig er banken pålagt å offentliggjøre informasjon som anses egnet til å påvirke beslutningen til brukere av informasjonen i forbindelse med økonomiske forhold, senest 30 dager etter at banken er eller burde vært klar over forholdet. Informasjonen skal offentliggjøres på Internett, og skal være tilgjengelig i minst fem år fra tidspunkt for offentliggjøring.

Banken inngår ikke i rapporteringspliktig konsern slik at all rapportering er på banknivå.

1.5 Implementering av kapitaldekningsregelverket i Lillesands Sparebank

Lillesands Sparebank benytter standard eller basismetode innenfor alle områder og har ingen planer om å gå over til avanserte beregningsmetoder.

2 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

Den ansvarlige kapitalen består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger i forhold til kapitalforskriftens definisjoner. Alle tall oppgis i hele tusen.

2.1 Ansvarlig kapital

Beregningsgrunnlag, ansvarlig kapital og kapitaldekning pr. 31.12.2016

Ansvarlig kapital:	Beløp
Sparebankens fond	356.855
Gavefond	6.094
Immaterielle eiendeler	864
Netto ansvarlig kapital	362.086
Risikoveid beregningsgrunnlag:	
Kredittrisiko	1.377.525
Operasjonell risiko	95.358
Totalt beregningsgrunnlag	1.472.883
Kapitaldekningsprosent	24,58 %

2.2 Kapitalkrav

Minimumskravet til ansvarlig kapital:

Engasjementskategorier:	Beløp
Lokale og regionale myndigheter	71
Institusjoner	31.054
Foretak	25.493
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	1.197.417
Forfalte engasjementer	16.567
Obligasjoner med fortrinnsrett	8.549
Andre Verdipapirfond	32.125
Egenkapitalposisjoner	34.884
Øvrige engasjementer	31.366
Sum beregningsgrunnlag for kredittrisiko	1.377.525
Operasjonell risiko	95.358
Ansvarlig kapital i prosent	24,58 %

- 1) Banken har ikke engasjementer som medfører rapporteringsplikt for markedsrisiko.
- 2) Banken benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke den operasjonelle risiko. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år multiplisert med 12.5, beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektsposter som medtas i beregningsgrunnlaget følger § 42-1 (3) i kapitalforskriften.

3 STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

3.1 Innledning

God risiko- og kapitalstyring er et sentralt virkemiddel i bankens verdiskapning. Styret i Lillesands Sparebank har en målsetting om at bankens risikoprofil skal være lav til moderat.

Lillesands Sparebank tok høsten 2007 i bruk Finanstilsynets modell. Modellen er en restrisikomodell basert på standardmetoden, som baserer seg på å identifisere de risikoer som ikke er dekket av minstekravet. Modellen omfatter nødvendige arbeidsprosesser, instruksjer, beregninger og øvrige dokumenter som anses nødvendige for å etablere en tilstrekkelig ICAAP prosess. Nødvendig utvikling og tilpasning i egen bank er gjennomført i samarbeid med andre lokale banker.

Risiko- og kapitalstyringen i banken tar utgangspunkt i det definerte strategiske målbildet slik dette fremkommer gjennom strategiplanen. Banken har etablert egne risikostrategier for hvert område, og et konkretisert styringsmål og rammer for det enkelte risikoområde. Disse strategiene revurderes minst årlig i sammenheng med bankens øvrige planprosess.

I forbindelse med IK-prosessen gjennomgås alle deler av bankens virksomhet. Med utgangspunkt i risikoen knyttet til den enkelte del av virksomheten iverksettes nødvendige kontrolltiltak for å forsvisse oss om at arbeidsprosesser og rutiner utføres innenfor en akseptabel risiko.

Styringsmål og rammer nedfelt i bankens risikostrategier skal bidra til å sikre bankens lønnsomhet både på kort og lang sikt. Hensikten er å unngå for store risikokonsentrasjoner i virksomheten. Konsentrasjoner som ved en ugunstig utvikling kan bidra til å true bankens lønnsomhet og soliditet.

3.2 Organisering og ansvar

Ansvar og gjennomføring av bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelse og operative enhet.

Styret

Bankens styre skal godkjenne og regelmessig vurdere retningslinjer for å påta banken risikoer. Styret skal fastsette de overordnede rammer, gi fullmakter og sørge for at det utarbeides retningslinjer for risikostyringen i banken, herunder etiske retningslinjer. Styret har ansvar for sørge for at banken er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav, samt påse at banken har en ansvarlig kapital som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og bankens virksomhet.

Banksjef

Har ansvaret for den overordnede risikostyringen, herunder ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i banken, og at risikoeksponeringen overvåkes. Banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Alle ledere

Har ansvar for å styre risiko og sikre god intern kontroll innenfor eget område i tråd med bankens vedtatte risikoprofil. For å sikre god økonomisk og administrativ styring, skal den enkelte leder ha nødvendig kunnskap om vesentlige risikoforhold innenfor eget område.

Revisor

Banken har ikke intern revisjon. Bankens eksterne revisor etterprøver om rutiner og retningslinjer etterleves, samt vurderer om bankens modellverk knyttet til risiko- og kapitalstyring gir et riktig uttrykk for bankens samlede risiko- og kapitalsituasjon. Ekstern revisor utarbeider årlig en uavhengig bekreftelse av bankens intern kontroll.

Risikoanalyse

Ved den årlige ICAAP-prosessen (pilar II) gjennomfører ledelse og styre en vurdering av risiko- og kapitalstyringen i Lillesands Sparebank. Gjennom prosessen kvantifiseres forventet tap / økte kostnader knyttet til de enkelte risikoområder banken er utsatt for.

Stresstester

Det skal gjennomføres periodiske stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker bankens resultat, balanse og kapitaldekning. Disse skal gjennomføres på de mest risikoutsatte områdene som eks. kreditt-, konsentrasjons, markeds-, og likviditetsrisikoområdene. Beregningen skal ta utgangspunkt i en periode på minimum tre år.

Kapitalstyring

En aktiv kapitalstyring er viktig for å sikre bankens soliditet over tid. Dette gjøres ved å fremskrive bankens finansielle utvikling de neste tre år frem i tid, og der det tas hensyn til et alvorlig økonomisk tilbakeslag over minimum tre år. Ut fra en slik analyse vil bankens ledelse og styre få et grunnlag for å vurdere kapitalbehovet fremover.

Beredskapsplaner

Uansett hvor god risikostyringen er i en bank, vil det kunne oppstå uventede tap som krever at banken har tilstrekkelig egenkapital. Banken skal derfor ha en beredskapsplan som kan iverksettes i en slik situasjon.

Compliance

Den kanskje viktigste delen av en plan er å sikre etterlevelsen. Dette gjøres ved at banken;

- kommuniserer en tydelig etisk standard og verdigrunnlag
- sikrer at nye lover og bestemmelser implementeres i organisasjonen
- sørger for nødvendig rapportering av etterlevelsen til ledelse og styre

3.3 Risikoområder

Banken eksponeres for ulike typer risiko. De viktigste er:

Kredittrisiko	<i>Kredittrisiko kan defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.</i>
Likviditetsrisiko	<i>Likviditetsrisiko kan defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.</i>
Markedsrisiko	<i>Markedsrisiko kan defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.</i>
Operasjonell risiko	<i>Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.</i>
Forretningsrisiko	<i>Forretningsrisiko kan defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.</i>
Omdømmerisiko	<i>Omdømmerisiko (eller renomerisiko) kan defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter.</i>
Strategisk risiko	<i>Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Denne risikoformen aktualiserer behovet for å se fremover og sikre seg nødvendig kapital i forbindelse med igangsatte og planlagte satsninger.</i>

4 RISIKOOMRÅDER

4.1 Kredittrisiko - Standardmetoden

Definisjon

Kredittrisiko kan defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Styring og kontroll

Kredittrisiko styres gjennom egne styringsdokumenter og bevilgningsreglement.

Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til banksjef innenfor visse rammer. Banksjef kan videredelegere fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Kompetente medarbeidere som har analytisk evne og god innsikt i risikoelementer knyttet til kunden er den viktigste forutsetning for at bankens skal kunne realisere sin målsetting. Løpende kompetanseutvikling er en nødvendig innsatsfaktor for å bygge opp og vedlikeholde kompetansen. Det er BM og PM lederens ansvar å sørge for at medarbeidere innen kredittområdet har eller utvikler den nødvendige kredittkompetanse.

Lillesands Sparebank bruker egne risikoklassifiseringssystemer i forbindelse med bevilgning av kreditter og som grunnlag for kategorisering av kredittporteføljen. Modellene differensierer kundene basert på økonomi og sikkerhet og kategoriserer kundene i følgende undergrupper; lav, middels og høy risiko, samt misligholdte engasjementer. Banken etter streber å priske kredittrisiko og har etablert prismatriser basert på risiko klassifiseringssystemet.

Risikokonsentrasjon, store engasjementer og grupper av engasjementer hvor det er en eller et fåtall felles risikodrivere som kan påvirkes samtidig, skal begrenses. Lillesands Sparebank hadde 31.12.2016 to store engasjement som oversteg 10 %.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret mottar fortløpende analyse og oversikt over beholdning på alle foretatte nye investeringer.

Kreditteksponering

Tabellene nedenfor viser Lillesands Sparebanks totalengasjement mot kunder samt utlån til kredittinstitusjoner fordelt på risikoklassifisering, kundegruppe og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet bevilgning til kunder og kredittinstitusjoner. Tabellene viser også samlet engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger. Alle beløp oppgis i hele tusen kroner.

Samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger og uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse og engasjementenes gjennomsnittlige størrelse i løpet av perioden:

Gjennomsnittlig engasjementsbeløp er her definert som inngående beløp 2016 + utgående beløp 2016 delt på to.

Engasjementstype	Engasjementsbeløp pr 31.12.2016		Gjennomsnittlig eng.beløp	
	Balanseposter	Utenom balanse	Balanseposter	Utenom balanse
Lav risiko	2.036.682	67.149	2.076.877	52.987
Middels risiko	392.152	9.821	382.587	19.955
Høy risiko	210.880	1.651	161.612	1.741
Mislighold	17.320	0	12.728	0
Sum	2.657.034	78.621	2.633.804	74.683

Engasjementer fordelt på geografiske områder:

Engasjementstype Utlån	Lillesand	Nabo-Kommuner	Landet forøvrig	Total
Sum	1.817.400	386.904	435.871	2.639.714
Engasjementstype Garantier	Lillesand	Nabo-Kommuner	Landet forøvrig	Total
Sum	73.698	4.748	175	78.621

Innenfor den spesifiserte fordeling av utlån og garantier på geografi er det ingen spesielle karaktertrekk på lån til ulike kommuner hva gjelder risikoklassifiseringen.

Engasjement fordelt på kundegrupper og bransjer:

Engasjementstype	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Mislighold	Total
Lønnstakere (PM)	1.743.509	214.696	99.544	16.663	2.074.412
Totalt PM	1.743.509	214.696	99.544	16.663	2.074.412
Primærnæring	23.741	8.136	3.094	-	34.970
Bygge- og anleggsvirksomhet	104.633	35.853	13.631	311	154.429
Varehandel/ Hotell og restaurant	35.448	12.147	4.617	346	52.559
Transport og kommunikasjon	24.924	8.540	3.245	-	36.709
Eiendom	143.427	43.766	10.998	-	198.191
Tjenesteyting	71.802	24.604	9.356	-	105.762
Totalt BM	403.975	133.047	44.941	657	582.620
Sum engasjementer til kunder	2.147.484	347.742	144.486	17.320	2.657.032

Gjenstående løpetid for engasjementene:

	Uten forfall	Under 3 mnd	3 – 12 mnd	1 – 5 år	Over 5 år	Totalt
Utlån og fordringer på kredittinst.	103.394	-	-	-	41.689	145.083
Utlån til kunder	284.417	18.552	92.259	416.939	1.827.547	2.639.714
Garantier	-	-	-	78.621	-	78.621
Ubenyttet bevilgning	-	176.067	-	-	-	174.067
Totalengasjement	387.811	194.619	92.259	495.560	1.869.236	3.037.485

Nedskrivninger på utlån og garantier

Utlån til kunder er vurdert til amortisert kost. Etableringsgebyrer som belastes kunden ved låneopptak, inntektsføres direkte. Alle engasjementer blir fulgt opp ved månedlig gjennomgang av restanselister, overtrekkslister og oppfølging av risikoklassifiseringssystemet.

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt eller innskuddskonti ikke er inndekket innen 90 dager etter at rammekreditten eller kontoen ble overtrukket. Tapsutsatte lån er lån som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske stilling innebærer sannsynlighet for tap på et senere tidspunkt. Konstaterte tap på engasjementer er tap som regnes som endelige.

Nedskrivning på enkelte lån og grupper av lån foretas i de tilfeller det foreligger objektive bevis for verdifall. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring. Nedskrivningen beregnes som differansen mellom utlånets bokførte verdi og nåverdien av estimerte framtidige kontantstrømmer, neddiskontert med utlånets opprinnelige effektive rentesats.

Vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall skal foretas enkeltvis av alle utlån som anses vesentlige. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Spesielt fokusert er engasjementer kategorisert som høy risiko. Der de vurderte sikkerheter åpenbart ikke dekker engasjementet, blir det alltid vurdert nedskrivning ved mislighold. I slike tilfeller blir nedskrivningen alltid foretatt når misligholdet har lengre varighet enn 90 dager. Når det gjelder vurdering av sikkerheter på panteobjekter ved individuelle nedskrivninger, verdsettes disse til antatt virkelig verdi på antatt tidspunkt for realisasjon eller egen overtagelse av sikkerheter.

Individuelle nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Gruppenedskrivning omfatter bankens vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Her inngår også utlån vurdert for individuell nedskrivning, men hvor objektive bevis for verdifall ikke er påvist. Følgelig vurderes alle utlån med unntak for de som har vært gjenstand for individuell nedskrivning. Bankens modell for beregning av gruppevis nedskrivninger baserer seg blant annet på forventet tap ut fra engasjementets risikoklasse.

Gruppenedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Kreditt og forringelsesrisiko

Nedenfor fremkommer samlet engasjementsbeløp fordelt på forfalte engasjementer og engasjementer med verdifall. Videre fremkommer oversikt over balanseførte og resultatførte tap inneværende år.

Forfalte engasjementer er her definert som engasjementer som er misligholdt ved forfallstidspunktet. Engasjementer med verdifall er engasjementer som er gjort gjenstand for individuelle nedskrivninger.

Bransje	Samlet engasjementsbeløp	
	-forfalte	-med verdifall
Primærnæring	16.663	-
Bygg /Anlegg	-	-
Varehandel/Restaurant	311	-
Transport, post og telekom	346	-
Eiendomsdrift	-	-
Tjenesteytende virksomhet	-	-
Personkunder	16.663	243
Sum	17.320	243

Individuelle nedskrivninger på utlån fordelt på næring	2016
Primærnæring	0
Bygg /Anlegg	0
Varehandel/Restaurant	335
Transport, post og telekom	0
Eiendomsdrift	1.000
Tjenesteytende virksomhet	0
Personkunder	723
Totalt	2.058

Individuelle nedskrivninger 2016	Utlån	Garantier	Totalt
Individuelle nedskrivninger 01.01	1.260	0	1.260
-Periodens tap, hvor det tidligere er foretatt nedskrivninger.	-243	0	-243
+Økte nedskrivninger i perioden	276	0	276
+Nye nedskrivninger i perioden	765	0	765
-Tilbakeføring individuelle nedskrivning i perioden	0	0	0
Individuelle nedskrivninger 31.12.	2.058	0	2.058
Gruppenedskrivninger 2016	Utlån	Garantier	Totalt
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier pr. 01.01	5.000	0	5.000
+/-Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	0	0	0
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier pr 31.12	5 000	0	5 000

Netto resultatført tap 2016	Utlån	Garantier	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	765	0	765
+Periodens endring i gruppenedskrivninger	0	0	0
+Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	0	0	0
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	0	0	0
+ Periodens endring i amortiseringseffekt ny nedskr.	40	0	40
+ endring i amortiseringar ind. tapsnedskrivninger	0	0	0
Sum tap på utlån, garantier m.v.	805	0	805

Bruk av ratingbyråer

Lillesands Sparebank anvender ikke ratingbyråer eller eksportkreditbyråer ved kapitalvurderingen.

Sikkerheter

Ved fastsettelse av kapitalkravet benyttes pant i bolig og fritidsbolig. Ved fastsettelse av forsvarlig verdigrunnlag legges sikkerhetens markedsverdi til grunn.

Brutto engasjement med pant i bolig på 2,25 mrd kr hvorav 2,3 mrd kr er godkjente sikkerheter etter gjeldende regelverk. Forfalte engasjementer etter regelverket er på 19,4 mill kr hvorav 19,4 mill kr er godkjente sikkerheter.

Motpartsrisiko for derivater

Lillesands Sparebank har for tiden ikke noen renteswap avtaler.

4.2 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

Banken har ikke handelsportefølje. Aksjer og andeler klassifiseres som øvrige omløpsmidler eller som anleggsmidler. Omløpsmidler vurderes som portefølje etter laveste verdis prinsipp. Anleggsmidlene nedskrives dersom virkelig verdi er lavere enn bokført verdi og verdifallet ikke ventes å være forbigående.

Aksjer og andeler 31.12.2014 (tusen kroner)	Bokført verdi	Virkelig verdi
Anleggsportefølje (holdes av strategiske årsak)		
-Børsnoterte	8.892	20.580
-Unoterte	97.079	106.420
Sum aksjer og andeler	105.971	121.000

4.3 Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisikoen oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulike gjenstående rentebindingstider. I banken er renterisikoen knyttet til fastrente utlån, obligasjonsporteføljen og fastrente innlån.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen.
Bankens renterisiko er å anse som lav.

Renterisiko måles og rapporteres årlig gjennom beregning av effekten på instrumentenes virkelige av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med 1 prosentpoeng.

Netto renterisiko (alle beløp i NOK) har utviklet seg slik gjennom året: Hvorav all renterisiko henspiller på obligasjonsbeholdningen.

Renterisiko pr. 01.01.2016	kr 280.881,-
Renterisiko pr. 31.12.2016	kr 260.000,-
Endring i renterisiko 2016	kr 20.881,-

4.4 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko kan defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styring og kontroll

Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i Lillesands Sparebanks "Likviditetsdokument" som setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktig finansiering, størrelse på udisponerte trekkrettigheter, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet.

Likviditetsrisiko styres på overordnet nivå etter en rekke parametre, hvor likviditetsindikator og innskuddsdekning er blant de vesentligste. Likviditetsindikatoren måler forholdet mellom bankens stabile finansiering og bankens illikvide eiendeler, mens innskuddsdekninger viser bankens innskudd i forhold til utlån.

Banken skal hovedsakelig finansiere sin virksomhet gjennom egenkapital og innskudd fra kunder. Det søkes å oppnå en innskuddstruktur med mange mindre innskudd da banken ikke skal gjøre seg avhengig av store enkeltinnskudd. Når det gjelder innlånskilder for øvrig legger banken vekt på diversifisering hvor så vel långivere, perioder og instrumenter inngår. Banken leger vekt å at likviditetsrisikoen skal være lav.

Bankens likviditet

Innskudd fra kunder er bankens viktigste fundingkilde. Innskuddsdekninger, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var pr. 31.12.2016 på 83,53 %.

Likviditetssituasjonen er tilfredsstillende, med en likviditetsbeholdning pr. 31.12.2016 på 212,6 mill. kr.

Den totale fundingen fra obligasjonslån og andre lån var pr. 31.12.2016 på 470 mill kr (nominelle verdier).

Lillesands Sparebank gikk i 2010 inn på eiersiden i Verd Boligkreditt og deler av bankens boligmasse er derfor blitt overført til nevnte selskap. Dette utgjorde pr. 31.12.2016 i alt 429,7 mill kr.

4.5 Markedsrisiko

Definisjon

Markedsrisiko kan defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

Styring og kontroll

Markeds risiko styres og overvåkes med bakgrunn i rammer vedtatt av styret gjennom bankens finansstrategi og ihht gjeldende forskrifter. Finansstrategien gjennomgås og revideres årlig.

I banken er markedsrisikoen svært begrenset, med bakgrunn i:

- Bankens restrisiko vurderes som ubetydelig
- Banken eksponering i egenkapitalmarkedet er ubetydelig.
- Bankens transaksjoner i utenlandsk valuta er ubetydelig.

4.6 Operasjonell risiko

Definisjon

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko omfatter:

- Overordnet risikostyring og kontroll
- Operativ styring og kontroll
- Ekstern revisors kontroll

Bankens styring og kontroll med operasjonell risiko inngår som en viktig del bankens arbeid ihht prinsipper for risikostyring og internkontroll. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll av operasjonell risiko er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko og således også kvaliteten i bankens drift, ligger hos den enkelte linjeleder. Linjelederne avgir årlig en bekreftelse av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

I tillegg foretas en løpende gjennomgåelse av anbefalinger fra ekstern revisor som grunnlag for implementering av forbedringstiltak på reviderte områder.

4.7 Forretnings-, omdømme- og strategisk risiko

Definisjon

Banken er eksponert mot følgende vesentlige risikoer i tillegg til de som er gjennomgått i det overstående.

Forretningsrisiko:

Forretningsrisiko kan defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

Omdømmerisiko:

Omdømmerisiko (eller renomerisiko) kan defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter.

Strategisk risiko:

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Denne risikoformen aktualiserer behovet for å se fremover og sikre seg nødvendig kapital i forbindelse med igangsatte og planlagte satsninger.

Styring og kontroll

Bankens styring og kontroll med risikoområdene inngår som en viktig del bankens arbeid ihht internkontrollforskriften. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko og således også kvaliteten i bankens drift, ligger hos den enkelte linjeleder. Linjelederne avgir årlig en bekreftelse av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

Etter styrets oppfatning har Lillesands Sparebanks oppnådde resultater vist at den er konkurransedyktig og har evne til lønnsomhet. Positive tilbakemeldinger fra kundene gir trygghet for at banken evner å betjene kundene på et tilfredsstillende servicenivå.